

Szerkesztőség:

II-ik kerület 460. házszám,
hová a lap szellemi részét
illető közlemények kü-
lendők.

Kéziratok vissza nem
adatnak.

ABONY

Kiadóhivatal:

SZERDAHELYI JÁNOS
könyvnyomdája, hová az
előfizetési pénzek, a hirde-
tések és ezeknek díjai, va-
lamint a felszólamlások kü-
lendők.

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI LAP. — MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben házhoz hordva egész évre 4 frt, fél-
évre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám 8 kr.

Felelős szerkesztő:
TEMESKÖZY GERZSON.

Főmunkatársak:
VEVERÁN ISTVÁN. VÉLI MIKSA.
Kiadótulajdonos: SZERDAHELYI JÁNOS.

Hirdetmények,

nyiltterek, valamint hirdetési díjak, közvetlen a
kiadóhivatalhoz küldendők. Nyílttér scra 50 kr.

Helyes irány.*)

II.

Mint bizonyos pályára kvalifikált egyén-
nek meg van jelölve hivatásának tere, úgy
az egyetek működése is alapszabályban
foglalt célok szolgálatában kell, hogy érvé-
nyesüljön. Ugy egyik, mint másik, ha eltér
az elérni szándékolt céltól, vagy egyáltalán
nem szorgoskodik azt megközelíteni: pálya
és iránytévesztett.

Bár az egyetek alapszabályai nem ír-
ják körül tüzetesen, hogy mi módon végez-
hetik kulturális feladataikat s apralékosan
nem sorolják fel azon tényezőket, melyek
a cél szentesítik s a tökéletes megoldásra
vezetik, mégis ha irány tévesztett nem akar
lenni — mint a hogy nem is szabad — a
legkisebb elősegítő motivumokat sem szabad
szemelől tévesztetni, nem szabad figyelmen
kivül hagyni azon eszközöket, melyek az
egyetet létérdekeire különösen befolyással
bírnak, mert csakis azok igénybe vételével
érheti el célját, alkothat maradandó nyo-
mokat a nemzeti alapon nyugvó társadalmi
műveltség momentális alkotmányának fel-
építésében és fenntartásában s csakis így
lehet valamely egyet virágzó, gyümölcsöző,
így életerős és nevéhez méltó.

A tényezők között, melyek az egyetek

*) Amely t. egyet utmutatásomnak szükségét nem
érzi, ahhoz szavam nincs. V. I.

TÁRCZA.

Az öreg szilfa.

Öreg szilfa a ház mellett,
A vén fűzzel feleselget.
„Mit beszélsz te korhadt vén füz?
Tréfát a multból miért üzsz?
Csacsogóbb vagy a szarkánál,
Mert elmondod, a mit láttál.
De hiába vénültél meg,
Ha annyit sem értettél meg,
Hogy azt bizony nem szeretik,
Ha a multat emlegetik.
Mi gondod: ki mire jutott?
Annyit, mint te más is tudott.
Azt gondolod, én nem láttam,
Amik történtek e házban?
Ne nézz hátra, csak előre,
Ki tudja, mi lesz jövőre?
Megtérnek-e még minket itt,
Mint a multnak emlékeit;
Vagy kivetnek az új utból,
Ne legyen semmi a multból.“
Rábólint a vén füz s mondja:
„Hallgatni, biz' jobb lett volna
Nem használnál, árt itt a beszéd,
Igazad van öreg szomszéd.“

Öcsi.

Valósulatlan álmok.

Irta: N. V.

— Ismét együtt kószáltatok ugye? Elsétáltad
a drága időt s aztán az éjszakából pótolod a
napot.

szolgálatában állanak — miről előző érte-
kezésemben is megemlékeztem — legna-
gyobb értéke van a könyvtárnak. Mit
az emberben a lélek, ugyanazt az egyetek-
ben a könyvtár képviseli; de csakis az eset-
ben töltheti be szerepét és képvisel értéket,
ha az mint kamatozó szerv a tagok szelle-
mi tökéjének gyarapítására fordítatik s kö-
vetkezményeiben a társadalmon is meglát-
szik nevelő hatása. A könyvtárak szorgal-
mas használata, az olvasottak átvitele a
társalgási nyelvbe, gondolkodás módba és
tettekbe: kölcsönöz annak kiható erőt kü-
lönösen akkor, midőn a tagok nem csupán
maguk, hanem családjaik részére is minél
gyakrabban igénybe veszik azt. Olvassanak
a gazdagok és szegények egyaránt! Kérdem,
kinek van inkább szüksége jó és nemes
könyvekre, lelket, szívet izmosító, erősítő
olvasmányokra, mint a szegénynek? A gaz-
dag mindenfelé körültekinthet, lát, tapasztal,
igazán él; a szegény ember csak nyo-
morából és a könyvekből ismerheti meg az
életet, a földet, mely magán hordja és az
emberiséget, melynek ő egy kis porszeme.
A szocializmus és más sok gonosz izmus
számüzve van a népköréből, ha az ingyen
szórt nyomtatványokat megveti s az egyleti
könyvek tartalmának hisz s csak azt követi.
Adjunk a népnek hasznos és vonzó tartal-
mu olvasmányokat, melyeket üres óráiban
szívesen tanulmányozhat!

E szemrehányó szavak fogadják a fiatal
leányt, amint belép a gyéren világított kicsiny
szobába.

Az ötös lámpa gyenge világánál a belépővel
egykoru leány ül, szorgalmasan ró betűt betű
után, fejét csak percze emeli a belépő felé.

— No ne haragudjál drága Muczuskám,
hiszen csak félórával jövök később a szokottnál
— válaszol a lányka társnőjét megötelve —
lásd olyan jól esik egy kicsit boldognak lenni.
Láttam őt. Oh milyen boldog vagyok folytatá mind
két kezét szívére szoritva, mintha féltene, hogy
megreped a boldogságtól.

„Oh milyen boldog vagyok!“ Milyen furesán
hangzik e pár szó még a legüdebb ajakról is
e környezetben. A kopott festésű falak, a hiá-
nyos butorzáttal, melynek minden egyes darabja
lyukas foltos, színehagyott, minden sarokból fogat
viesorító nyomor valóságos gúnyhahotája a felelet
a lányka szavaira.

E keretben él a két fiatal leány. Képezdész
nő mind a kettő. Osztály társak, jó barátok,
akiket a törékvés, a közös cél felé hajtott össze
az ország két különböző feléből s most a nyo-
morúság láncza köt egybe. Margit egy elszegé-
nyedett úri család gyermeke, ki keserves másó-
lással pótolja hazuról kapott segélyét; Ida a
másik még szegényebb, neki nincs senkije a vilá-
gon. Órák adásából tengeti életét.

— Oly végtelen boldog vagyok — kezdi
újából Ida megviselt kabátját, egyszerű kalapját
letéve, egy festett faszékbe roskadt inkább, mint
ült. Boldogságtól ragyogó szemei elmélázva tapad-
nak a lámpa világába, mintha az a kicsiny fényes
folt volna ajtaja az ő boldogságának, melyen be-
lül látja a szeretett ifjút, ki még csak félórával

*

Az egyleti élet pezsdülésbe hozatalára,
a tagok érdeklődésének megnyerésére és
fokozására nagy befolyást gyakorol az időn-
ként rendezendő felolvasások, szavallatok,
népies természettudományi előadások, hang-
versenyek s a közélet jelentősebb kérdései
fölött tartandó vitaestélyek. Ezekre a ked-
vező alkalmat az uralgó hangulat és köz-
szükség adja meg. Hogy pedig ezen szóra-
kozttatva nevelő kellemes időtöltések az egy-
letekben többször megtartassanak, gondos-
kodni szükséges oly keblti társaság
összehozataláról, mely tartalmazná azon ele-
meket, kik képesek közreműködésükkel vál-
tozatosságot belevinni az egyhanguság köz-
napiságába. Minden egyet kebe-
lében — az abban található alkalmas
egyének bevonásával — „E ötvös-, „Szé-
c h e n y i“, „K ö l c s e y - t á r s a s á g“ e l -
n e v e z é s s e l e g y i r o d a l m i C l u b
(társaság) alakulna s célja
volna az egyetek kulturális
érdekeinek segítségére lenni.
Ily működéssel, míg egyrészt az egyleti élet
tartatnék azon a magaslaton, melyet annak
feladata megkövetel, másrészt a társadalom
elismerése és bizalma nagyobb fokban nyi-
latkoznék meg, mi a tömeges pártoláshoz
adná meg a jogcímet s biztosítékot nyuj-
tana az anyagi boldoguláshoz is.

Ha egyletenkiént nem sikerülne az

előbb suttogta füleibe: „Szeretem Ida s igyek-
szem önt megérdemelni.“ Mennyi szeretet volt
tekintetében . . s a lányka nagy kék szeméből
két fényes csepp gördült alá.

A boldogságnak is vannak könnyei.

Margit leteszi az írástól elgémberedett keze-
iből a tollat várakozás teljesen tekint barátinője
arczába.

— Épen Kádáréktól jöttem ki. Ismét sokat
mérgeledtem azzal a gyermekkel, figyelmetlen,
buta, végképen nem akar tanulni egy betűt sem,
de azért az anyja lánghoz tartja. Ha úgy rá
nem volnék szorítva, arra a pár forintra, melyet
havonta fizetnek, át nem lépném többé a küszö-
büket — mondja nagyot sóhajtv s lehajtott
fejét s elhalgatott, de pillanat mulva újra kiderült
arczoeskája s mosolyogva folytatta: amint kilépek
a kapun, szemben találok magamat Laezival.
Istenem! hogy elkezdett a szívem dobogni, egy-
szerre elfelejtettem bosszankodást mindent, min-
dent. Olyan régen nem láttam. Az a csúf iroda,
fogva tartja egész nap. Éjjel tanul. Éppen ugy
mint mi. Istenem, de nehéz is az élet! —

Az előbb még boldogságtól ragyogó arc
elsötétült s a két leány komor hallgatásba
merült.

A csendet Margit törte meg.

— Nem vacsorálsz? kérdé

Ida összerezzen, arcán kellemetlenség raj-
zolódott. A legmagasabb menyből a legsivárabb
valóságba rántották, melybe fölbántó hangon kiált
a gyomor.

A fiatal lány gépiesen nyúl az asztalfiókba,
előveszi a kenyeret s a fiatal gyomor nem válo-
gatós étvágyával fogyasztja a sovány vacsorát.

— De hideg van itt — mondja evésközbe.

„irodalmi társaságot“ létre hozni szervezhető volna az több egyesület alkalmas egyéniből s ez, mint közös társaság, hol egyik, hol másik egyesületben lépne fel, kölcsönösen segítvén előre az összesnek közös, kulturális célját. Ezzel egyuttal a szervező összeköttetés is létesülne s az „egyetértés“ égése alatt megizmosodott „egyesült erő“ hatalmas gépezetével a nagyra törő tervek kivitelénél mi nehézség sem állhatna megutjában legyőzhetetlenül. Az összes egyesületek szövetsége hatalmat képviselne, bevehetetlen erődöt alkotna a magyar nemzeti kultúra védelmére, a közjólét előmozdítására s propagálná a ma már társadalmi szükségletet képező közhasznú intézmények felállítását.

*

Az összes egyesületek „irodalmi társasága“ a mondottakon kívül, még egy igen fontos feladatot is vállalhatna magára s ez abban áll, hogy tapintatos megfigyeléssel kikeresné az okokat, melyek a tagok nagy részénél mutatkozó olvasási hajlam hiányának előidézői. Megvagyok győződve, hogy nem sokáig kellene utánna puhatólózni, mihamar rájönne, hogy az olvasási kedv hiánya — minek a könyvtárak aránytalanul csekély forgalma a bizonyossága — nem másból ered, mint abból, hogy ifjúságunk a tankötelezettség után — elismerés a kivételeknek — még az alkalmat sem keresi, hogy ismereteit az olvasás önként kínálkozó közhelyein, tovább fejlesszék. Az ifjúság felnőtt koráig nélkülözvén az önképzés intézményét, lassan lassan kipárolg belőlük az olvasás ösztöne mit az iskola beléje csepegtetett s így nem rajtuk mulik egészen, ha később mint egyeleti tagok sem sokra becsülik a könyveket s kizárólag a lapok olvasására szorítkoznak mik az általános műveltség megszerzésére éppen nem alkalmasak. A napilapok képzett és értelmes elemeknek valók, másokból politikai sarlatánokat nevel s a nép félrevezetésére alkalmas demagógokat.

Az általam kontemplált „irodalmi társaság“ tudni fogja kötelességét s hogy a fogékony ifjúságot a jövőnek biztosíthassa, az egyesületek intencziójára előkészít-

hesse s megóvja őket a visszaeséstől a veszélyes egyoldalúságtól: teljes erővel oda fog hatni, hogy az iskolában, avagy egyik-másik egyesületben, körben „ifjúsági könyvtárak“ állitassanak fel. Ennek megpendítése vízhangra talál az iskolákban s bátor vagyok hinni hogy nem sokáig késnek az arra hivatott egyének s az iskolák felső osztályai részére a „tanuló könyvtárát“ is szervezni fogják. Lám csak mennyire leágaznak azon szálak, melyek az egyesületekben futnak össze; úgy volna helyes, ha az önképzés egymásutánja, az alaptól kezdve felfelé megszakítást nem szenvedne.

Az idea felvanvetve, most csak ember kell a gátra, ki a papíron nyugvó eszméket megvalósítaná; az illető valószínűleg elismerésben részesülne és nagy recordot érhetne el általa.

Egyetértéssel ki lehet vinni mindent, széthúzással a legegyszerűbb eszme kivitele is akadályra talál,

Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur! (Egyetértéssel a kis dolgok nagyra nőnek, széthúzással a nagyok is megsemmisülnek!)

V. I.

Képviselő-testületi tagok választása.

A községi képviselő-testületnek azon tagjai helyett, kiknek mandátumuk ez év végével lejárt, f. hó 6-án választottak meg a tagok.

Aspiránsok hiányában eme választási mozgalom nem is vert föl valami nagy hullámokat, így történhetett, hogy majd minden kerületben a volt tagok választottak meg újabb 6 évre, a községi képviselő-testület tagjaiul.

Új tagok csupán Véli Miksa — kit mint szerkesztőségük beltagját örömmel üdvözlünk a városatyák között — Nagy András és Pólya László lettek megválasztva.

Egyébként a választás a következőleg folyt le: Az I. kerületben rendes tagokul: Király János közgyám és Egedi József, póttagul Moravec István, 35 szavazattal megválasztottak. Kaptak még Egedi Mihály és Király Antal mint rendes tagok I—1, és mint póttag Egedi Mihály I szavazatot.

A II. kerületben beadott 55 szavazat, ebből kaptak; ifj. Gulyás István 54, Muesányi János 19, Bodócs József 16, S. Tóth Ferencz 14, Csizmás József 6, Kássa Sándor 1 szavazatot mint

s ha Isten segít, kapunk állást. O! milyen boldogság is lesz az, ha nekem iskolám lesz! Milyen örömmel fogom én a falusi gyermekeket tanítani. Én csak falura szeretnék menni, hol zöld minden a házak kicsinyek, hol a magas falak nem zárják el a kiáltást, hol ingyen hallunk madárdalt. Ezek a nagy házak, ez a szűk udvar, úgy szorítja a mellemet, sokszor majd megfulladok. De majd jövőre, Margit másképp lesz minden. Lesz kis szobánk, kicsiny konyhánk, hol főzni fogok, mint gyermekkoromban a bábum edényeivel. —

Arca ragyogott, s kicsiny kezeivel tapsolt.

— Aztán — folytatá pirulva — egyszer, majd eljön Laci is s belőlem nem lesz többé kis-asszony, hanem „tanítónéni“. De furesa lesz! — kacagott csendesen. Barátnője arcán is elsimult a csügedés ráncza, most már mosolygott ő is, Hisz a fiatal kebel olyan hamar helyet ad a reménynek. Megosztja a két barátnő egymással az ábrándot, reményt is, mint a kenyeret.

— Ő lesz az én drága uracskám. Tárt karokkal fogom várni, megsimogatom homlokát, letörlöm onnan a fáradság és gond okozta ránczokat. Mig ő küzd a mindennapi kenyérért, én sem fogok tétlen ülni, ki akarom venni a részemet a küzdelemből, mint a boldogságból, tanítani fogok tovább is. Olyan jól fog esni az a tudat hogy segítségére lehetek. Nagyon boldogok leszünk! Néha karjába fűzve karomat együtt járjuk be az erdőt-mezőt, hallgatunk madárdalt, lombsusogást. Ugy vágyom ki a szabadba! Aztán majd érted is eljön valami mesebeli herceggel! Oh téged nem érdemel meg valami közönséges ember Muczus-

rendes tagok, s mint póttagok: Bodócs József 33, Egri Nagy Mihály 11 szavazatot, e szerint ifj. Gulyás István és Muesányi János rendes tagokul és Bodócs József póttagul megválasztottak.

A III. kerületben beadott 26 szavazat, ebből esett ifj. Palásti Pálra 26, Véli Miksára 21, Altman Sámuelre 1, K. Lendvai Istvánra 4 szavazat mint rendes s mint póttagra Varga Péterre 26. Így ifj. Palásti Pál és Véli Miksa rendes tagokul, póttagul Varga Péter választott meg.

A IV. kerületben beadott 39 szavazat, ebből nyert: Dobozy György 38, Nagy András 39, Tesik József 1, mint rendes s mint póttagok Meleg István 33, Tesik József 3, Brück Adolf 1 szavazatot, s így Nagy András és Dobozy György rendes tagokul, póttagul Meleg István választottak meg.

Az V. kerületben beadott 57 szavazat, melyből mint rendes tagokra Dobozy Györgyre 57, Pólya Lászlóra 57, Dobozy Gáborra 27, Tóth Károlyra 26, Király Ferenczre 1 s mint póttagokra: Meleg István 47, Várady János 6, Tóth István 26, Kása Pál 1, Retkés Dániel 1, Meleg Pál 1 szavazatot esett, e szerint rendes tagokul Dobozy György és Pólya László, póttagul Meleg István választottak meg.

Dobozy György két kerületben lett megválasztva, minélfogva csak azon kerületben tartotta fenn megválasztását, melyben lakik, t. i. a IV. kerületben.

Az ekként, valamint az előljérősi tagok választása alkalmával esetleg előforduló változások pótlására az intézkedések csak majd újév után lesznek foganatosítva.

Itt említjük meg, hogy az alakuló közgyűlés f. hó 23-án d. e. 9 órakor fog megtartatni, melyen az előljérősi állásokra a jelölések is megfognak ejtetni.

A Pestis betegség ismertetése.

1. A pestis ragadós belegség, mely az által támad, hogy egy bizonyos betegséget okozó csira (a pestis bacillus) bejut az emberi testbe.

2. A pestis lázas betegség, melynél a láz vagy hirtelen, vagy rövid ideig tartó általános rosszullet után lép fel és mely a megbetegülés 3—5-ik napján legtöbbször halállal végződik, a belőle felgyógyultaknál pedig különféle enyhébb, vagy súlyosabb utóbajokat hagy maga után. Pestis betegségeknek szembeszökő az erőes nagy szaporasága, a verőerek feszülésének elernyedése, mire csakhamar nagyfokú gyengeség és részvételenség következik. A pestis betegségnek a fertőzés helye és mérvé szerint, többféle alakja van. Leggyakoribb a mirigyos pestis, melynél jellemző ezombhajlásban, a hónaljban vagy a nyakon levő egy vagy több nyirok-mirigy fájdalmas megduzzadása. Ennél az alaknál a betegség tetőfokát legtöbbször már az első napon eléri.

kám — folytatá „barátnőjének koszoruba tűzött haját büszkeséggel vagy gyöngédséggel simogatva.

— Melegsd Margit, a jó Isten nem sokára megelégti szenvedésünket. Nem, nem, vétezem, ez nem szenvedés, csak megpróbáltatás. Hisz aki keserűt nem érez, nem tudja mi az édes. Mi érezzük a keserűt is, de érezni fogjuk az édeset is. Én már most is végtelen boldog vagyok. Gazdagabb vagyok kopott ruhámban is Dáriusnál — beszélt hevült arccal, lángoló szemekkel.

S a két bohó lány feledve nyomort, küzdést, fáradságot, tán éhséget is, boldogan kacagott.

* * *

Kitavasodott. Az uteza sarkokon árulják az ibolyát, a fak fészlő rügyeiből zöld levélkék kándálnak kíváncsian a nagy világba. A meleg nap-sugár megaranyoz mindent, s bemosolyog mindenüvé, még a temetőbe is.

Egyszerű fejfa mellett két alak áll. Egy ifju s egy fiatal lány. A feján festett név: Kovács Ida.

E kis virágos hant alatt alszik s álmodik örök álmot egy nagy szív, mely annyira tudott szeretni, egy fő, mely annyi édes álmot szőtt.

Kevés teljesedett az álomból. Lelke erős volt, de a test, ez a hamu, megtörtött a nagy munkában. A halál erősebb a szeretetnél. Kiragadta őt a hű barátnő s a szerető ifju karjaiból, elvitte, a maga menyasszonyává tette. Adott neki fehér ruhát, koszorút. Most már madarak zengnek sirja fölött, vajjon hallja-e; virág nyílik sirhalmán, vajjon érzi-e illatát?

— Nincs fám felett Margit szintén dideregve — pedig nekem egész éjjel fönn kell maradnom, mert ezzel a másolással reggelre el kell készülnöm. Utolsó tíz krajczárunkon petróleumot hoztam. Holnap reggelink se lesz — ezzel újra írása fölé hajol, s szorgalmasan dolgozik tovább.

Ida, ki már leróta a kenyérkeresés robotját, előveszi a tűt, cézernát, megfoltoztatja ruháját, azután könyvei közé temetkezik.

Síri csend lesz a szobában, csak a toll perczeg s a könyv lapjai suhognak egyet egyet, amint Ida fordít.

Minden percz, mely e szűkhelyiségben, a néhez nélkülözések, az éjjeli munka s tanulás közt eltelik, egy egy évet rabol el a két fiatal életről.

— Nem bírok tovább írni, — kiált Margit elkeseredetten éjjel felé, s elkényszeredett kezéből kihull a toll.

Ida a hangra ijedten csapja be könyvét, s részvéttel karolja át barátnőjét.

Feküdjél le Muczuskám (így hívta Margitot) majd elvégzed holnap. Ne gyötörd magad. Holnap kapok én egy helyről tandíjat. Igaz, hogy csak holnap este felé, no de addig kibírjuk, koplaltunk már mi többet is, aztán estére lukulusi vacsorát eszünk, jól befűtünk, akkor majd folytathatod — mondja biztatón mosolyogva — Istenem milyen jó is lesz, ha nekünk mindig jó meleg szobánk lesz, s nem kell éjszakázunk.

Még az messze van sóhajt Margit csüggedten.

— Mit messze! Egy év múlva végzünk

A betegség további lefolyásában rendszerint vérkiömlések mutatkoznak a nyálkahártyákban (vér-vizelés, fekete-barna anyagok kiürülése, hányás és székletét útján), ritkábban a bőrben. Ha a beteg a betegség első napján meg nem hal, akkor a mirigydagánat elgenyvesedik vagy el is oszolhat. — A pestis betegség másik alakjánál a bőrön valahol hólyagoska támad, melyből neha tenyérszerű nagyságú szövetpusztulásra vezető fekély, a pestis fekély fejlődik. A betegség lefolyása ennél az alaknál valamivel enyhébb, mint a mirigyos pestisnél. A tüdő pestis époly alakban jelentkezik, mint valamely hirtelen kezdődő tüdőgyulladás; ez az alak majdnem kivétel nélkül halálos. Az ily betegek köpetjében számtalan pestis bacillus van. Oly egyének, a kik a tüdő idült betegségeiben, különösen tüdővészben szenvednek, kiválólag hajlamosítottak a pestis betegség ezen alakjára.

A tüdőbe helyezkedett betegség a tüdőszövet elpusztulására, nagyfokú tüdővérzésre és végül üszkösödésre vezet. (Ezt nevezték a középkorban „fekete halálnak.”)

Némely kutatók a pestis betegségnek egy negyedik alakját, bél pestist is észleltek; úgy mondják, hogy ennél fekélyesedés támad a gyomor és a belek nyálkahártyáján és hogy a betegség úgy jelenik meg, mint valamely súlyos hasi hagymáz.

A betegség mindezen alakjainak amugy is rossz indulatu volta, már kezdetben is nagyban fokozódhatik a fertőzésnek az egész szervezetre való kiterjedése által, úgy hogy általános vérmérgezés (sepsis) jelenségei között már néhány óra mulva bekövetkezik a halál.

A felsorolt súlyos alakokon kívül vannak a pestis betegségnek — ha ritkán is — könnyű alakjai, melyek alig észrevehető általános és helybeli tünetekkel jelentkeznek és rendszerint kedvezően folynak le.

3. A pestis betegséget okozó fertőző anyag a vérben, a nyirokmirigyek nedvében és szövetében, a pestises hólyagosában és fekélyben, — tüdőpes tiszán a nyálban és köpethen van, ritkábban a betegek vizeletében és bélürülekeiben: — ezekből átvihető más személyekre, valamint némely állatokra, mint patkányokra, egerekre és eljuthat különféle tárgyakra, a melyekkel azután el is huzcolható. Ily tárgyak pld. a ruházat, ágynemű, rongyok, gyaűju, szőnyegek, szőrök és hajnyers s hasonlok; — sőt étel és italneműek is közvetítik itt-ott a fertőzést.

4. A fertőző anyag leggyakrabban úgy jut az emberbe és az iránta fogékony állatokba, hogy valamely észre nem vett, vagy figyelemre sem méltatott kis börszerűlősen, például szuráson, karczolásán, lehorzsoláson át vagy pestis beteg emberről vagy állatról származó rovarok csipése útján kerül a keringővérbe; — de ugys átvihető a fertőző anyag, ha porral belelegzi avagy étellel, itallal szájába veszi az ember.

Tüdő pestisnél a betegnek bacillusok millióit tartalmazó köpetje közvetíti a fertőző anyag átvitelét személyről-személyre.

5. Egyik helyről, másikra úgy jut el a pestis:

a) ha olyanok viszik el, akik csak könnyű pestis betegségben szenvednek vagy akik lábadozók;

b) ha pestis betegeknek kellőképen nem fertőtlenített tárgyain, ruháin ágyneműin s egyéb holmiján vitetik el;

c) ha hajókon vagy egyébként szállított, vagy önként vándorló egerek vagy patkányok viszik el magukkal; sőt az ily állatokon tartózkodó parasita rovarok, vagy egerek, patkányok ürülekei, esetleg holttestjei is közvetítik a betegség tova huzcolását.

Szólészeti ügyünk.

(Folytatás.)

A beváltás alkalmával úgy kell megállapítani az osztályokat, hogy ezzel ösztönt adhasunk a szőlősgazdáknak a termelés tökéletesítésére. Legzelelszerűbb, ha kimondatik, hogy minden tag tartozik egész termését beszállíttatni, nehogy egyesek a termés javát visszatartva, megkárosíthassák a szövetkezetet.

Minhogy a szőlősgazdáknak rendszerint szükségük van arra, hogy termésükből mielőbb pénzt lássanak, a szövetkezet a tagok által beszállított termésre, mindjárt a beszállítás alkalmával előleget ad az illető szőlősgazdáknak, mely a termés becsértékének 50—75%-áig is terjedhet

Azoknak a pineze szövetkezeteknek, a melyek az Országos Központi Hitelszövetkezetbe lépnek, az előlegek nyújtására szükséges összeget az Országos Központi Hitelszövetkezet boesátja rendelkezésükre.

Ha például egy tagnak 1 kateszteri hold szőlője van s ezen terem 25 métermázsa szőlője, s ezt a szövetkezet métermázsként 12 frt becsértékben veszi át, — akkor az összes 25 métermázsa szőlő becsértéke 300 frt lévén, erre mindjárt a szüretkor kaphat az illető szőlősgazda 150—200 forintot, sőt a körülményekhez képest még több előleget is. Mikor azután a szövetkezet a borokat eladja, a beszállított termés becsértékének az előleg levonása után még fennmaradt részét kifizeti, s azon kívül még a boreladásnál elért nyereségből is részesíti a termelőt. Ilyen módon a szőlősgazda egy pár forinttal többet kaphat minden hektoliter mustjáért vagy a boráért, mintha azt az eddigi szokás szerint ő maga adta volna el.

Azt, hogy a szövetkezet olyanoktól, akik a szövetkezetnek nem tagjai, szőlőt, mustot vagy bort vásároljon, nem lenne tanácsos megengedni, valamint azt sem, hogy a szövetkezeti szabad tagok, saját termésü szőlőjükön kívül másolt vásárolt szőlőt is beszállítsanak a szövetkezetnek, mert ez esetben azok a termelők, a kik a szövetkezetnek nem tagjai, versenyt csinálnának a szövetkezeti tagoknak.

Akinek szüksége van a szövetkezetre lépjen be tagul.

A beváltás után következik a szövetkezet legfontosabb és legnehezebb feladata: a szőlőtermésnek borrá való feldolgozása. A zúzást, a préselést a mustok keverését, az erjesztést, az esetleg szükséges borjavításokat a legnagyobb gonddal és odaadással kell végezni. A jó malom és a prés tetemesen szaporítja és javítja a mustot; a közönséges taposás vagy muszkolás sok becses anyagot, cukrot és zamatot hagy a törkölyben, a mit okvellenül meg kell s a zúzás és préselés útján megis lehet menteni. Nagyon kifizeti magát a mustok keverése is, mert e keverés által elenyésznek a termék egyenlenségei s a szövetkezet egész borkészlete egyforma, állandó jellegű kap, a mely jelleg hirt és nevet biztosít a szövetkezetnek. A vevők tudják, hogy ettől meg ettől a szövetkezetől minden évben ennyi meg ennyi egyforma minőségű bort kapnak. Ez a megállapodott hírnév valóságos tőkét képvisel. Lám! hogy ismerjük mi földmivelők a csillagos kaszát, az államvasuti eséplőgépeket, a Dzierzon-kaplakat stb. Épen ilyen feltételeken kell majd vigyáznunk a szövetkezeti borok jó hírére is!

Az erjesztő helyiségeket úgy kell berendezni, hogy azt szükség szerint fűteni lehessen. Ha az erjedés alatt állandó és elegendő a hőmérséklet, akkor a must összes cukortartalma szeszszé erjed utóerjedések nem következnek be, több és jobb minőségű lesz a bor, kevesebb a seprő. Az ilyen tökéletes erjedés után jellegzetes egészséges bort kapunk, a mely a borbetegségeknek jobban ellent áll, jól viseli a szállítást s házasítható. Ezeket atulajdonságokat oly nagyon megbecsülik a kereskedők, hogy a fűtés költsége nagyon jól meghozza a maga gyümölcsét.

(Folyt. köv.)

MI UJSÁG?

— **Irodalmi-estély.** A „Kath. Olvasóegylet” mult számunkban jelzett felolvasó, illetve irodalmi estélyét több buzgó egyleti tag szives közreműködésével f. hó 17-én vasárnap este 6 órával kezdődőleg saját helyiségében fogja megtartani. Az estély műsora: 1. Megnyitó beszéd, tartja: Hirling János. 2. Egyleti életünk, felolvassa: Veverán István. 3. Költemény, szavalja: Galló Pál. 4. Elbeszélés, felolvassa: Szűcs István. 5. A gazdálkodás köréből, felolvassa: Horváth József. 6. Költeményeiből felolvass: Kovács Béla. 7. Zárzó, elmondja: Király János. Külön meghívó nem boesájtatik ki a t. tagok és vendégek a részvételre ez után kéretnek fel. Belépti díj nem szedetik, azonban bármely csekély nem kötelező pénzbeli adományt kulturális célra és a szegény gyermekek felruházására szivesen elfogad a rendezőség.

— **Duett.** A róm. kath. templomban, Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepén, pénteken d. e. 8^{1/2} órai misén, egy szép egyházi Duettben gyönyörködhetett az ajtatoskodó közönség. A mily szokatlannak tűnt fel e fellépés ép oly megható volt két iskolázott hangnak magasztos

felendüése, nyugodt ünnepélyes előadása. Laczkó Bella úrhölgy és Rithnóvszky Antal helybeli kántor adták elő az egyházi énekek gyöngyét: „Oh áldott Szűz Anya . . . (A-moll) és Nagy Asszonyunk hazánk reménye . . . (G-dur) kezdetű alkalmi énekeit preczizitással, ajtatosságra gerjesztő hang hordozással. — Ohajtandó volna, hogy ily szépen sikerült Duettekben kívül, a műéneknek magasabb formában az egyházi Quartetekben is több alkalommal, gyönyörködhetnénk.

— **Adományok.** A községi szegényház lakói felruházására Szaitz Gábor jóhírnévű ú j g ő z m a l o m tulajdonosa 5. frtot küldött szerkesztőségünkbe. Adjon Isten városunknak sok ilyen a jótékonyság terén buzgólkodó áldozat kész lakos társat. A nyomorban sanyıldó néhai Igari Szabó József családja részére Temesközy Gerzson 2 frtot adományozott.

— **Jótékonyág.** Az anyakönyvi hivatalban elhelyezve levő a vakok javára szolgáló gyűjtő persely szabályszerűen felbontatott, az abban lévő 7. korona 82. fillér a kisbirtokosok orsz. földhitelintézetéhez felküldetett.

— **Lehet korcsolyázni.** A jég sport kedvelők öröme közölhetjük, az első korcsolyázó egylet pályája tegnap óta használható.

— **Az együgyűség áldozata.** Czákó Pál gazdához beállított Magyar Pista kupecz-műkedvelő, hogy tegyék össze pénzüket s csináljanak valami nagyszerű üzletet jószág felében. Szegény Pál gazda rá is állott s átadott magyarnak 100 egynehány forintot, akivel aztán Czeglédre utaztak, hogy ott majd Magyar a magát is hozzáteszi s aztán megindul az üzlet. addig jöttek mentek aztán ide-oda, kocsmáról-kocsma, míg a 100 frt, a Czákó pénze el nem fogyott. Mire Pál észheznyult, se pénz, se üzlet. Ebből az a tanulság, hogy nem mindig „boldogok az együgyűek.”

— **Lövés az éjben.** Egy Kővágó nevű kőműves segéd, egyik sötétjében pisztolyából rá lött egy helybeli ifjura, ki szerelmes vagyakkal kopogtatott be épen oda, hol már Kővágó biztos pozíciót foglalt el. A tragédiának nagyon kevés híjja volt, s folytatása majd a bíróságnál lesz.

— **Orvtámadás.** F. hó 7-én este Khón Róza boltjában, egy drótoztót forma 18 éves suhancz vásárolgatott össze vissza, úgy intézvéen a dolgot, hogy valahogy Khón Róza háttal kerüljön neki. Minthogy azonban ez nem sikerült, s midőn Khón Róza a pént kérte, a suhancz fojtogatni kezdte, az így támadt dulakodásban aztán az asszonymnak egyik újját kicsavarta s egy vasas bottal úgy vágta föbe, hogy ha egy vastag haraszt kendő nem fogja föl az ütés erejét, az asszony feje szét loecsesan. A suhancz aztán kalapja s botja hátrahagyásával megugrott. Nyomozzák.

— **A jövő év.** A jövő év nem szökő év. Ezen többen megütköztek a kik hozzá vannak szokva, hogy minden negyedik évet szökő évnek számítunk. Ugyanis ha valamelyik esztendőnek a számát négygyel egészen el lehet osztani úgy hogy semmi sem maradjon, a szökő esztendő. Így például szökő esztendő volt 1888. 1892. 1896. mert ezeket a számokat négygyel osztjuk, nem marad fenn semmi sem. — Amde egy esztendő igazság szerint 365 egész és 242255 milliomod (nem egészen egy negyed) rész naphól áll. Ha ezeket a részeket minden negyedik évben egy egész napnak vesszük, akkor meg már sok lesz, többre rug mint a mennyinek kellene lenni, — úgy hogy 400 év alatt már 3 napnyi szaporodást tenne. A csillagászati tudomány tehát úgy segített ezen a bajon, hogy a százaz esztendőkben, négyből három esztendőben a szökő napot csakugyan elszökteti nem számítja, és csak minden negyedik százaz esztendőt szabad 366 nappal számítani. De még akkor is marad fenn valami, a mi 4000 év alatt rug egy napra. — Tehát nagyon egyszerű a számítás: minden esztendő, minden százaz esztendő, minden ezres esztendő 365 naphól áll, de ha ezeknek a egyes százaz és ezres éveknak a száma maradék nélkül négygyel osztható: az az esztendő 366 napos vagyis szökő év. A legközelebbi szökő százaz év a 2000 ik lesz. — A ki nem hiszi, várja be.

— **Öngyilkosság.** Lapunk zárta előtt kaptuk a hirt, hogy Tápó Györgyén Gotescha Gyula Báro Prónay gazdatisztje, F. O. úr kertjében agyonlőtte magát. Azt hiszik reménytelen szerelemnek áldozata lett.

— **Véletlen lövés.** Rékasi Sándor újszászi lakos 10 éves leányát Sipos István főbort puskával véletlenül meglőtte s súlyosan megsebesítette.

— **Lopások.** Buczkó András abonyi lakostól Bordács Mihály törteli csavargó juhász egy birkáját ellopta. — Sallay Béla földbirtokos tanyáján a dohány pajtát feltörték s öt kötél dohánnyt el emeltek. A tetteseknek nyomában vannak.

— **Rablás.** Radnai Nándor tanító pokoltanyai lakos 14 éves fiát, midőn bevásárolt éleleми szerekkél hazafelé ballagott, Forgács János két társával kifosztotta.

— **A lokomobil és cséplőgép-kezelők.** tanfolyama az állami felső ipariskolában (Budapest, VIII. ker. népszínház-utca 8. sz. a.) jövő évi január 2-án nyílik meg s ápril hó 10-ig tart. E tanfolyamon a gőzmozdonyok (lokomobilok) és cséplőgépek szerkezetét és kezelését fogják tanítani. Tanulókul felvétetnek a 18. életévökéig, betöltött irni és olvasni tudó önálló lakatosok, kovácsok s a különböző gépgyárak főbb munkásai. Továbbá gazdatisztek, birtokosok, géptulajdonosok. A belépők erkölcsi bizonyítványt tartoznak előmutatni, a nem önálló munkások ezenkívül, ha munkában állanak, a munkaadótól kiállítandó munkabizonyítványt, ha nem állanak munkában, munkakönyvüket tartoznak benyújtani. A tandíj 8 forint, a mit a beiratkozás alkalmával kell lefizetni. A beiratások ez évi december 15. napjától 21-ik napjáig tartanak az intézet helyiségében.

— **A vetések állása** A földmívelési miniszter a gazdasági tudósítóktól hozzá beérkezett jelentések alapján közli: November havában sem volt kedvezőbb az időjárás; ez is megtartotta száraz jellegét bár helyenkint volt kisebbmértvű csapadék. A száraz, hűvös sőt az egyes vidékeken uralkodó hideg időjárás a növényzetre többnyire káros hatást gyakorolt. Minthogy csapadék leginkább csak a felvidéki és keleti részekben volt, itt a növényzet még tűrhetően, sőt néhol jól áll. Az Alföldön és a Dunántul azonban még a kikelt vetés sem sok, s itt a koraiak nagyobbára csak gyenge közepesek; a későknek csak mintegy 1/3 része kelt ki, míg a többi rész, vagy csirázásban van, vagy pedig változatlanul szárazon áll. A hosszantartó szárazság a férgek és egerek szaporodására módfelett kedvező volt; különösen sok az egér, a mely immár egyes védékre csapásnak is minősíthető. Az egerek nemcsak a vetésekben okoznak jelentékeny kárt, hanem az elvetett magvakban is, mert számos helyen összehordták azt, s a gazdákat mintegy másodszori vétésre is kényszerítették. Jelentékeny kárt okoznak még az egerek a lóhere- és luczerna-földeken is, a hol a vetés sok helyen már egészen tönkre ment. A repeze néhol jól áll, helyenkint azonban gyenge, sőt itt-ott ezt is kiszántották. A száraz időjárás a szántásra, répa és purgonya kisedésre, továbbá a szőlőmunkálatokra is kedvező volt; ezzel el is készültek a gazdák. A józár istállóra szorult takarmány és szalmában nincsen hiány.

— **A házalás korlátozása.** Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter az ipartörvény 50. §-át most módosítani kívánja, hogy a sűrűn előforduló szédelgések és csalások számát lehetőleg csökkenthesse. A módosítás lényege abból áll, hogy iparosok és kereskedők és ezek megbízottjai telephelyükön kívül csak oly iparost vagy kereskedőt kereshetnek fel, a kik üzletkörükben az illető áru eladásával vagy felhasználásával foglalkoznak. Kivételesen azonban a jövőben megengedheti a kereskedelemügyi miniszter egyes iparüzemekre a fogyasztónál való megrendelés gyűjtését is.

— **Kísérlet vaskarókkal.** A szőlőfelújítás rohamos terjedésével nagy lett a karóhiány, úgy, hogy vannak vidékek, a hol 40—45 frtért sem lehet már jóra való tölgy- vagy akác-karót kapni. A földmívelési miniszter előre látva e bajt, kísérleteket tett vaskarókkal. Egyelőre 50.000 darabot rendelt mintának Németországból. A karók kétméter hosszúk, háromszögletesek, végig az oldalukon homorú mélyedéssel és egészen emailrozottak. A karókat a miniszter próbaképzét osztja az ország különböző vidékein és ha beválnak, lépéseket fog tenni, hogy a karók magyar vasgyárakban állítsanak elő és lehetőleg olcsó áron bocsájtassanak a termelők rendelkezésére.

— **Hamu a szőlőbe.** Ide s tova itt lesz a fűtés ideje, mely allatt tavaszig temérdek hamu, pernye kerül minden ház-kürül. Ezt pedig rendszerint a szemétdombra azokták kiszórni, honnan a szél legnagyobb részét szétszórja. Pedig hát a hamu, mint általában minden növénynek, úgy különösen a szőlőnek is kitűnő trágyaszere, mely vesszei növekedését s termékenységét nagy mértékben előmozdítja. Nem lehet azért eléggé ajánlani a hamu gondos összegyűjtését s annak

esténkénti a szőlő közé való kiszórását. Ezt pedig legjobb akkor eszközölni, midőn már hó borítja a földet, mert így a fehérváron szép egyenletesen elhinthetjük a hamut, melynek tápláló anyaga, a hó elolvasáskor szépen le fog szívárogni a talajba.

— **A mezei egerek elpusztítása.** Az idén több vidékről jött híre, hogy a mezei egerek nagyon elszaporodtak s nagy pusztításokat mívelnek az őszi vetésekben. Hogy mikép lehet e kártékony vendégektől megszabadulni, arra nézve egy jeles magyar gazda a következőket mondja: Volt már mezei egerekkel nekem is dolgom, de megbirtam velük s megmentettem vetéseimet. Kétféle irtószert használtam az egerek kimérgezésére. A strichnines zabbal, mely a budapesti droguarikában kapható igen szép eredményt értem el. Nagy baj azonban e mérgező hatással bír, s a döglött egér felfalása után tölle nemcsak a varjú, hanem a sertés is elhull. Ez az eset történt meg nálam is, bár nagy elővigyázattal voltam arra, hogy a mérgezett táblákra sertés ne menjen. Ezután fordultam a Sipőcz-féle szerhez, a mely szintén kitűnően bevált. Az egerek gyökeresen kipusztultak tőle s nem fenyeget más veszedelem e szer után, mert mérgező hatása más állatokkal szemben már nincs. Ez a szer megrendelhető Pécsen a Sipőcz-féle gyógyszerárban.

— **Mindenki lehet katonatiszt.** Hadsereg rendeletei közlönyének egy rendeleténél fogva minden ember lehet katonatiszt. A rendelet szerint ugyanis minden a hadseregben szolgáló nőtlen emder, altiszt vagy közlegény és minden polgárember, ha rá való szándékát bejelenti, a kadétiskola elvégzése nélkül is tehet kadétvizsgát. Ha ezt sikeresen megállotta, kinevezik tisztihelyettesé, vagy is olyan rangfokozatba, melyből nyitva az utja, hogy a tisztikarba léphessen elő. Eddig kadétvizsgát csak azok tehettek, kik valamely tisztképzőintézet évfolyamait sikerrel végigjárták, tisztirangba csak azok juthattak, akik mint önkéntesek szolgáltak. Ezentul mindenki megszerezheti a tisztirangot, ha intelligens eszü, kifogás talan előéletü ember. Elérheti az is, aki szolgál, az is, aki csak fog szolgálni. És ez utóbbiaknak az a nagy előnyük van, hogy nem is kell előbb szolgálniok. Még a sorozásuk előtt bejelentik, hogy a katonai pályára akarnak lépni s hogy kadétvizsgát akarnak tenni. Megfelelő iskolai előképzettség esetén vizsgára bocsájtják őket, ha aztán sikerrel feleltek meg és testileg is alkalmasak, azonnal kadéttokká nevezik ki őket s mint ilyenek kezdhetik meg katonai szolgálatukat. A nagy kihatásu rendelet valószínűleg mihamarább megszünteti a tisztihányt a hadseregben.

— **A legolcsóbb politikai napilap.** A „Reggeli Ujság” 1900. január 1-ére új előfizetést indít. A „Reggeli Ujság”-nak ugy a politikában, mint a társadalmi, közgazdasági, művészeti és minden a közügyet érdeklő kérdésben csak egy irányelve van: az igazságot megírni és bármiféle tekintet nélkül azért küzdeni. Irodalmi része előkelő színvonalon áll, híradása mindenről megbízható és gyors. Kitűnő regényt és érdekes tárcákat közöl. A „Reggeli Ujság” egyik célja az, hogy a jelenlegi súlyos gazdasági viszonyok között a magyar család anyagi érdekeit és megélhetését mindenképen előmozdítsa. A „Reggeli Ujság” mindennap nyolcz oldalon jelenik meg és tényleg a legolcsóbb politikai napilap.

Előfizetési ára:
Vidékre portómentesen:
Egy hónapra — 50 kr.
Negyedévre 1 frt 50 kr.
Budapesten házhoz hordva:
Egy hónapra — 30 kr.
A „Reggeli Ujság” kiadóhivatala Budapest József-körut 10.

Piaczi árák.
(PICK CZÉG JEGYZÉSE. — DECEMBER 9.-ÉN.)

Búza	mm.	7.20—7.30,	vékája	1.60—1.65.
Árpa	„	5.20—5.30,	„	1.10—
Rozs	„	5.50—	„	1.20—
Zab	„	4.80—5.00,	„	0.75—
Kukoricza	ó, mm.	—5.25,	„	1.35—
„ csöves,	„	—2.50.		
Bor	.	10.—14.—.		

6

huzásra érvényes jótékony-czélú — sorsjáték a bpesti poliklinikai egyesület kórháza javára — sorsjegy ára csak

1 korona.

Főnyeremény

100,000

korona ért.

5 nyeremény á **20,000** korona stb. ért. Kivánatra 20% levonással készpénzben kifizettetik.

Első huzás

visszavonhatatlanul már január hó 4-én.

Megrendeléseket pontosan teljesít **a jótékonyczélú sorsjáték kezelősége**

VI. ker., Kossuth Lajos-utca 1. sz.

Sorsjegyek kaphatók lapunk kiadóhivatalában.

4-7

Árverési hirdetmény.

Alulirt község előljárosága által — járási főszolgabíró úrnak f. évi 4288/1899 sz. rendelete folytán — ezennel közhírré tétetik, hogy Ujszász községben f. évi november 26-án bitangságban vett; egy setét pej 6 éves herélt jegy és bélyegtelen 25 frt. értékű és egy szintén setét pej 7 éves kancza jegy és bélyegtelen 20 frt. értékű ló; ha igazolt tulajdonos nem jelentkezik f. évi december 27-én d. u. 2 órakor Ujszász község házában tartandó nyilvános árverés útján a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fog adatni.

Ujszász 1899 évi december 6-án.

Dobos Antal
jegyző.

Szabó János
bíró.

Hirdetmény.

Lösch Józsefné Jalsoviczky Ilonának a törteli határban az abonyi országút mentén levő birtokán bogárnarmesterséghez is alkalmas nagy mennyiségű akácza, önkéntes árverésen a helyszínén 1899. évi december hó 17-én fog eladatni.

Figyelmeztetnek a venni szándékozók:

1. hogy az árverés d. e. 9 órakor veszi kezdetét;
2. a vételár az árverés befejezése után azonnal fizetendő;
3. a fák 1900. év január 15-ig levágandók s elhordandók.

N.-Körös, 1899. novemb. 26.

Jalsoviczky László
megbízott.